

Dagboeknotities

Taalhygiëne voor de preventieadviseur

Een achtste domein in art. 4 van de wet welzijn op het werk?

Is het het vallen van de blad(er)en of de jaarlijks weerkerende boekenbeurs? Ik zou het niet weten, maar het najaar is blijkbaar wel het uitgelezen seizoen om aandacht te besteden aan TAAL. De krant waarop ik geabonneerd ben doet er naar jaarlijkse gewoonte ook een schepje bovenop, door het publiceren van 5 taalbijlagen in éénzelfde week. Kortom, ik ben helemaal in de sfeer om hier op deze bladzijde(n) mijn eigen duit in het zakje te doen.

De preventieadviseur maakt voor zijn adviezen en allerlei verslagen uiteraard gebruik van taal. Ik zou er hier voor willen pleiten dat dit zou kunnen gebeuren op voldoende hoogstaande en duidelijke wijze.

Ik vind dat in de eerste plaats nodig om respect te tonen tegenover de lezer(es), die vaak de materie amper kent en dus nood heeft aan zowel duidelijkheid als volledigheid. Bovendien moet deze preventieadviseur er ook wel rekening mee houden dat zijn teksten ten eerste makkelijker dan andere verspreid worden en ten tweede langer dan gemiddeld gearchiveerd worden en dus te pas en te onpas weer boven water kunnen komen. Enig zelfrespect om geen al te mal figuur te slaan is hier op zijn plaats.

Moet ik mijn betoog staven met voorbeelden van hoe het fout kan lopen? Nee, ik wil geen praktijkvoorbeelden verspreiden. Niet om confraters te schande te maken, die - ongewild, dat spreekt vanzelf - herkend zouden kunnen worden. En al helemaal niet om andere 'auteurs' negatief te beïnvloeden, want wie weet hoe diep dringt deze tekst door tot in jouw (onder)bewustzijn, beste lezer(es)?

Maar taal- en spelfouten kunnen grappig zijn zoals 'wereldweide' in plaats van wereldwijde, zeker als het gevolgd wordt door 'uitstraling'. De aandachtige lezer(es) zal daar dan geen stralende lichtgloed (genre supernova?) mee associëren, maar veeleer spontaan "mestgeur" in zijn neus voelen binnendringen, ten minste als die over even veel fantasie beschikt als ik.

Een overgroot deel van die fouten is echter in de eerste plaats irritant. Zo krijg ik elke keer opnieuw koude rillingen als aan het einde van een televisieprogramma de presentator afscheid neemt en besluit met "bedankt voor het kijken en tot ...". Nochtans heeft de VRT een taalraadsman, niet? En heeft die dan nog nooit gewezen op het onderscheid tussen aan de ene kant bedankt voor: bijvoorbeeld de bloemen, een cadeau (iets, een voorwerp) en aan de andere kant bedankt om: te helpen, te antwoorden (iets te doen / meestal uitgedrukt met een werkwoord). Naar mijn persoonlijk taalgevoel is 'het kijken' noch vis noch vlees. Het verwondert me dus elke keer dat daar zo tegen gezondigd wordt, zelfs door iemand als Martine Tanghe (ja, die was ooit nog juryvoorzitter tijdens het groot dictee). Zo uit het hoofd kan ik me alleen Steven Van Herreweghe herinneren die zijn 'De jaren stillekes' wel correct afsloot. Ik hoop dat hij het binnenkort, als hij 'De Pappenheimers' mag presenteren even goed doet (of is dat een illusie en zal de typiste of de operator van de autocue in deze het laatste woord hebben?).

Hiermee is aangetoond dat het ons persoonlijk taalgevoel is dat bepaalt of zoiets opvalt en voor irritatie zorgt. Het minder genuanceerde taalgevoel van de "dader" zorgt er dan weer voor dat bij hem of haar een gevoel van "ongeloof" heerst. Die kan zich moeilijk voorstellen dat je daar een punt van maakt.

Dat vind ik jammer en op basis van deze redenering alleen al ben ik tegenstander van het losjes laten evolueren van de taal, wat meestal neerkomt op verarming. Daar moet tegen opgetreden worden. Het zou al helemaal fout zijn om de taalregels slag om slinger bij te sturen. Op die manier wordt de taal uit het verleden – zoals bij een spellingshervorming – beetje bij beetje meer onleesbaar en minder begrijpelijk voor alle toekomstige lezers of toehoorders.

In ons vakgebied is er een mooi voorbeeld van hoe het taalgevoel evolueert en de betekenis van een woord nog nauwelijks overeenkomt met de oorspronkelijke. Ik bedoel dan het woord "slachtoffer" dat we allemaal bijna dagelijks hanteren in verband met arbeidsongevallen. Per definitie is (was) dat een geofferde persoon (of een dier, zie onder andere de schapen op het islamitisch offerfeest) en die overleeft dat niet.

Maar in ons hedendaags taalgebruik wordt de term veel ruimer gebruikt. Nu is iemand die verbaal geweld heeft moeten ondergaan of last heeft van burenlawaai ook een slachtoffer, maar niet dood dus. We bieden die zelfs georganiseerde 'slachtofferhulp' aan, wat in het geval van een overleden iemand tamelijk zinloos is. Wat is er mis met de alternatieven als 'de gekwetste', 'de getroffene' of heel specifiek 'de gepeste', vraag ik me dan af?

Hetzelfde geldt voor het werkwoord 'verongelukken': in dat geval is de persoon helaas omgekomen. En toch durft men in de krant schrijven dat er een motorrijder is verongelukt, afgevoerd naar het ziekenhuis en na verzorging weer naar huis mocht!

Zoiets vind ik getuigen van een groot gebrek aan taalhygiëne. Bedankt voor uw aandacht en hou het proper.

Prof. P.

Tip:
<http://taaltelefoon.vlaanderen.be/nlapps/default.asp>